

**ORTA DERECELİ BİR OSMANLI MEMURUNUN MAL
VARLIĞI: EDİRNE BOSTANCIBAŞISI HACI
VELİYÜDDİN B. HABİB'İN TEREKESİ**

Volkan ERTÜRK¹

Öz: Osmanlı tarihi kaynakları içinde şer'iyeye sicilleri önemli bir yer tutmaktadır. Bu siciller içerisinde bulunan veya bazen müstakil olarak da rastlanılan tereke defterleri Osmanlı sosyal ve iktisadi tarihi araştırmalarında bize çok önemli veriler sunmaktadır. Bu defterlerin incelenmesi ile tereke kaydının yapıldığı döneme dair durağan da olsa bazı bilgilerin elde edilmesi mümkündür. Ölen kişilerin mirasçılarına bıraktıkları menkul veya gayr-i menkulleri içeren tereke kayıtları ile ailenin ekonomik durumu, eş ve çocuk sayıları, geçim kaynakları, mutfak ve yemek kültürü, beslenme alışkanlıkları, giyim kuşam kültürü, mesken durumu, eğitim ve kültür durumu ile ilgili birçok veriye sahip olunabilmektedir. Bu çalışmada, Edirne Bostancıbaşlarından El hac Veliyüddin b. Habib'e ait verileri içeren 1768 tarihli Rodosçuk şer'iyeye sicillerine kaydedilmiş tereke kaydı incelenerek elde edilen bilgiler ölçüsünde bazı değerlendirmeler yapılmıştır. Adı geçen kişinin terekese incelenirken giyim ve kuşamı, mutfak eşyaları, ısınma ve aydınlanma eşyaları, ev döşemeleri ve yatak takımları, atları ve silah takımları, mücevherat ve takıları, diğer muhtelif ev eşyaları ve Husunlu karyesinde bulunan çiftliğindeki tüm eşya ve emlakı ayrı ayrı bölümler halinde değerlendirilmiştir. Ayrıca, mezkûr bostancıbaşının tereke defterindeki eşyalar kategorize edilerek tablolarla sunulmuştur. Osmanlı Devletinde oldukça önemli bir mevkiden emekli olan El hac Veliyüddin b. Habib'in terekесinden hareketle XVIII. yüzyılın ikinci yarısındaki Osmanlı maddi kültür öğeleri tespit edilerek değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Tereke Defteri, Osmanlı Devleti, Şer'iyeye Sicili, Rodosçuk, XVIII. Yüzyıl.

Giriş

Sosyal tarih araştırmalarında son derece önemli bir yere sahip olan şer'iyeye sicilleri, sıradan halkı yani, reayayı da konu alan kayıtlar içermesi bakımından son derece önemlidir (İpşirli, 1991:157-162). Bu kaynaklarda toplumların yaşam tarzları, zenginlikleri, günlük yaşayışları, iktisadî durumları hakkında geniş bilgiler bulunmaktadır (Tutsak, 2004:105-106). Merkezden kazalara

---

1 Yrd. Doç. Dr., Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.
volkanerturk@mynet.com

yazılmış olan ferman, berat, divan tezkeresi, mektup ve buyruldu gibi tarihi süreç içerisinde kaybolması muhtemel olan resmi yazıların bir kopyasını içeriyor olması, *Şer'iyye Sicilleri*'nin değerini arttırmaktadır (Öztürk, 1995: 11-22).

Siciller içinde yer alan pek çok belge türünden biri olan tereke defterleri veya kayıtları Osmanlı ekonomik ve sosyal tarih araştırmaları hususunda büyük önem taşımaktadır. Tereke defterlerinin sosyal tarih açısından önemine ilk işaret eden Halil İnalçık olmakla birlikte (İnalçık, 1993: 187) kaynağın gerçek manasıyla ortaya çıkışı Barkan'ın 1966 tarihli çalışmasıyla olmuştur (Barkan, 1966:5-6). Tereke defterlerinin sosyo-ekonomik tarih alanının ötesinde sosyo-kültürel tarih kaynağı olarak da kullanılabilceği konusunda da bazı çalışmalar yapılmıştır (Oğuzoğlu, 1985: 1-4), (Karataş, 2002: 691-710).

Tereke defteri, başka tâbirle metrûkât veya muhalledat² defteri³ (Develioğlu, 1962: 1084), ölen Müslümanların bıraktıkları malları tespit ile bu malların şer'at esaslarına göre taksimini gösteren kadı defteridir (İnalçık, 1993: 188). Her çeşit statü ve meslek gurubundan şahısların terekelerini ihtiva eden bu kayıtlar vasıtasıyla belirli bir zümre veya meslek gurubunun sosyo-kültürel ve ekonomik vaziyeti ve bu vesile ile sahip olduğu nüfuzu da tespit edebilmek mümkündür (Güneş, 2006: 66). Bu vesikalara dayanılarak yapılacak çalışmalar ile vefat eden kimselerin geride bıraktıkları eşyaların nitelik ve niceliklerinden hareketle gündelik hayatlarının ortaya konulması ve ekonomik durumlarının gün yüzüne çıkarılması mümkün olmaktadır (Kılıç, 2007: 17-18).

Tereke defterlerinde kişilerin malları şeriat esaslarına göre bölünmekteydi. Bölünme esnasında varislerin haklarının korunması ve vasiyetin yerine getirilmesi kadının kontrolünde yapılırdı (Akyüz, 2004: 247-248). Kadı'nın bu işte uzmanlaşmış memuru olan Kassam'ın önünde sayılan ve bilirkişilerce değerlendirilen eşyaların bir dökümünü ihtiva eden muhalledat listeleri oluşturulurdu (Demir, 2005: 132). Vefat eden kişinin cenaze masrafları ile borçları, vasiyetlerinin yerine getirilmesi için gerekli miktarlar ayrı ayrı belirtildikten sonra, geriye kalan eşya veya eşyanın satışından elde edilen meblağ, İslam miras hukuku göz önünde bulundurularak mirasçılar arasında dağıtılırdı (Yılmaz, 1992: 192). Mahkeme yaptığı bu hizmet karşılığında mirasın, mirasçılara pay edilecek kısmının binde on beş veya yirmisi oranında resm-i kısmet vergisi almaktaydı (Maydaer, 2011: 119).

2 Osmanlı idarî ve malî terminolojisinde muhalledat dendiği zaman ölen veya öldürülen kişilerin geride bıraktıkları her türlü mal, eşya ve para (borçları ve alacakları da dâhil olmak üzere) sı kastedilir. Muhalledat kayıtları da bu geride bırakılanlarla ilgili her türlü yazışmayı ihtiva eden belgeler demetini ifade eder. Muhalledat defteri dendiğinde ise, kişinin geride bıraktığı şeylerin sadece listesini anlamak gerekir (Cezar, 1977: 41).

3 Muhalledat defterlerini konu edinen bazı çalışmalar için bkz. (Emecen, 2004:1-72), (İnbaşı, 2004: 69-80), (Savaş, 1993:249-292), (Öztürk, 2008:9-50), (Bayrak, 2009: 63-120), (Kıvrım, 2008:147-174), (Telci, 2000:159-182), (Yıldız, 2012: 67-106), (Cezar, 1977: 41-78), (Özçelik, 2013:287-310), (Telci, 2007:173-216), (Başol, Alkoç, 2013: 82-90).

Bu çalışmada; eski bir bostancıbaşının ya da bir idarecinin öyküsünü anlatmaktan ziyade Hacı Veliyüddin b. Habib'e ait tereke defterinden yola çıkarak orta sınıf bir Osmanlı idarecinin arkasında bıraktığı terekesinin bize verdiği imkân ölçüsünde, o devirdeki Osmanlı maddi kültür unsurlarını tahlil ederek emekli bir bostancıbaşının sosyo-ekonomik durumu hakkında çıkarımlarda bulunacağız. Bahse konu olan tereke kaydı Rodosçuk şer'iyye sicillerinden 1751 no'lu defterin⁴ 18a ile 20a varakları arasında yer almaktadır. 1768 tarihli terekede, Hacı Veliyüddin b. Habib'in menkul ve gayr-i menkul eşyası, hububat ve hayvanları, zimmetinde olan paraları vs. tek tek tespit ve tasnif edilerek kayda geçirilmiştir.

Tereke kaydında kendisinden merhum Edirne Bostancıbaşı olarak bahsedilen Veliyüddin b. Habib, Osmanlı Devleti teşkilatında acemi oğlanlar statüsünde bir kurum olan Edirne Bostancı Ocağında en üst göreve gelmiş bir kişiydi. Osmanlı Devleti'nde bostancı, padişaha ait sarayların bahçe ve bostanlarıyla, padişah ve maiyetindekilerin kayıklarında çalışanlara denilmekteydi. Edirne'de 1454 yılında Fatih Sultan Mehmed tarafından tamamlanan Yeni Saray'ın karşısında ve Tunca Nehri'nin ortasında bulunan adadaki arazinin tanzim edilerek has bahçelere dönüştürülmesiyle buraların bakımından sorumlu bir bostancı ocağının kurulduğu tahmin edilmektedir (Yıldız, 2011: 18-22).

Osmanlı Devleti'nde bostancıların kötürümlük, maluliyet, emektarlık ve hastalık olmak üzere 4 şekilde emekli oldukları bilinmektedir (Yıldız, 2011: 94). Tereke kaydını incelediğimiz Hacı Veliyüddin b. Habib'in emektarlık sebebiyle emekli olduğunu düşünüyoruz. Muhtemelen emekliliğini müteakip hac farızasını yerine getiren mezkûr kişinin kötürüm, hastalık veya maluliyetten dolayı emekli olabileceği düşünülemez.

Terekesindeki kayıttan anladığımız üzere Hacı Veliyüddin b. Habib emeklilik yıllarını Rodosçuk şehrinin Cami-i Vusta mahallesinde geçirmekteydi. Öldüğünde mirasçıları olarak eşi Hatice Hatun ile tek oğlu Ahmed Ağa hayatta bulunmaktaydı. Hacı unvanından ve terekesindeki malvarlığından anladığımız kadarıyla bostancıbaşı varlıklı bir kimseydi. Zira Osmanlı toplumunda hacca gitmek hem zenginlik hem de toplum içerisinde özellikle erkekler açısından bir statü göstergesi olması bakımından önemliydi (Faroqhi, 2003: 231).

1. Bostancıbaşı Hacı Veliyüddin b. Habib'in Terekesi

1.1. Giyim ve Kuşamı

Hacı Veliyüddin b. Habib'in terekesinde giyim eşyaları önemli bir yer tutmaktadır. Giyim kuşam her devirde sosyal statünün en önemli göstergelerinden biri olmuştur. Kişinin sahip olduğu maddi imkânların ve toplum içindeki yerinin anlaşılabilmesinde üzerine giydiklerinin niteliği en önemli ipuçlarından kabul edilmiştir (Maydaer, 2008: 574). Ayrıca, giyim ve kuşamla ilgili malzemeler, ailenin gelenek ve kültürünü tespitite bize yardımcı olmaktadır (Köstüklü, 2008: 24). Buradan hareketle bostancıbaşılıktan emekli

4 Bostancıbaşının terekesi için yine bkz. (Cengiz, 2008: 82-90).

olan Hacı Veliyüddîn b. Habib'in giyim-kuşamında hangi tür kumaş ve elbiseleri tercih ettiği, terekesindeki giyeceklerden yararlanarak anlaşılmaya çalışılacaktır.

Giyim-kuşam eşyaları içerisinde ise en dikkat çekenlerin başında kürkler gelmektedir. Bu dönemde kürklere olan rağbeti, soğuk kış şartlarından korunmak ve aynı zamanda belli bir sosyal zümreye aidiyetin göstergesi olarak açıklayabiliriz (Özçelik, 2013: 299). XVII. yüzyılın ikinci yarısında Osmanlı illerinde seyahat eden Thevenot, Türklerin kürke karşı oldukça meraklı olduklarını ifade etmiştir. Orta halli insanların bile bir kürk sahibi olabilmek için oldukça yüksek paralar harcayabileceğini belirtmektedir (Thevenot, 1978: 83). Terekedeki kürklerin en pahalısı 18.000 akçelik samur parçası kontoş⁵ kürk olmak üzere sincab⁶, karsak⁷, kakum⁸, vaşak⁹, nafe¹⁰ türlerinde 16 adet kürk terekede kaydedilmiştir. Bu kürklerin toplam değeri 95.600 akçedir. Ayrıca biri sof¹¹ diğeri şalî¹² olmak üzere değerleri 1.800 akçe olan iki kürk kabı da terekede mevcuttur.

Tereke kayıtlarında rastladığımız bir diğer giyim eşyası ise kaftanlardır. Eski bostancıbaşının terekesinde, giyilen üst elbise olarak tanımlanan (Pakalın, II, 1993: 134) kaftandan 6 adet bulunmaktadır. Dülbend¹³, alaca¹⁴, seraser¹⁵, şalî ve çitari¹⁶ türlerinde olan kaftanların değeri toplam 6.660 akçeydi. Terekede cübbemsi bir üst elbisesi olan dolamadan (Pakalın, I, 1993: 470) ise sadece bir tane bulunmaktaydı. Çukadan¹⁷ imal edilen bu dolamanın değeri 1.000 akçedir. O dönemdeki terekelerde fazlaca bulunmayan bir giyecek çeşidi olan 6.000 akçelik bir yağmurluk da terekeye kaydedilmiştir. Don gibi belden aşağı kısma giyilen bir şalvar olan çakşır (Pakalın, I, 1993: 323), 3.000 akçe değerinde çuka çakşır olarak deftere kaydedilmiştir.

Terekede 5 adet, Ulema sınıfının ve hassaten yüksek rütbede bulunanların giydikleri geniş bir cüppe olan biniş (Pakalın, I, 1993: 235) bulunmaktaydı. Sâye¹⁸ çuka, ankûdi¹⁹ çuka, astarlı, laciverd ve nefti²⁰ şali türlerinde olan bu

5 Tatar hanları ve beylerinin giydiği dar kollu üst giysisi (Pakalın, II, 1993: 293).

6 Sincap adlı hayvanın postundan yapılan kürke verilen addır (Pakalın, III, 1993: 229).

7 Derisinden kürk yapılan, karnı beyaz tüylü, tilkiye benzer hayvanın adıdır (Pakalın, II, 1993: 204).

8 Sincap türünden kediye benzer hayvanın kürküne verilen addır (Pakalın, II, 1993: 141).

9 Derisinden kürk yapılan hayvan ve bunun postuna verilen addır (Pakalın, III, 1993: 585).

10 Tilki, samur, tavşan gibi hayvanların göbek taraflarından çıkan kürk adıdır (Pakalın, II, 1993: 642).

11 Yünden ve keçi kılından dokunmuş kumaş (Savaş, 1993: 289).

12 Tiftikten dokunan ince bir kumaş (Savaş, 1993: 289).

13 Pek ince beyaz bez, sarıklık bez (Savaş, 1993: 285).

14 Genellikle kırmızı zemin üzerine sarı çubuklu bir pamuklu ve ipekli kumaş (Savaş, 1993: 284).

15 Kürk kaplamaya mahsus bir çeşit kumaş olup, baştanbaşa sırma ve ipekle dokunurdu (Savaş, 1993: 288).

16 Bir teli ipek iki veya üç teli pamuk nakış dokumalı bir çeşit kumaş (Savaş, 1993: 285).

17 Bir çeşit yünlü kumaş (Savaş, 1993: 285).

18 Kaftan, şayak cinsinden kalınca bir kumaş, üstten giyilen bir iş gömleği (Savaş, 1993: 288).

19 Bir çeşit su kuşu olan ankut renginde (Savaş, 1993: 284).

binişlerin terekedeki toplam değeri 7.700 akçedir. Biniş'e nazaran kolları çok daha bol olan ve genellikle ilmiye sınıfının resmi günlerde giydikleri sırma işlemeli üstlük olan ferace (Pakalın, I, 1993: 602), (Lajos, 1979: 463-464) ise siyah ve yeşil renklerinde 2 adet olmak üzere 2.000 akçe değerli olarak terekeye kaydedilmiştir. Terekede rastladığımız diğer bir giyim eşyası ise entaridir. Üste giyilen iki tarafı yırtmaçlı, geniş kollu, uzun gömlek gibi elbiseye denilen entari (Pakalın, I, 1993: 541), çuka ve çiçekli türlerinde dört adet 3.800 akçe değerinde terekede mevcuttu. 300 akçe değerinde 1 adet maî şalvar, 600 akçe değerinde 1 adet ipekli don, 200 akçe değerinde 1 adet içlik, 450 akçe değerinde 3 adet köhne çuka gömlek, 6.000 akçe değerinde 2 adet cedîd sarık, 1.440 akçe değerinde 3 adet kavuk, 240 akçe değerinde 4 adet Kudüs takyesi terekede bulunan diğer giyim-kuşam eşyaları arasında idi.

Merhum El hac Veliyüddin b. Habib'in terekesinde giyim ve kuşamını tamamlayan öğeler olarak 150 akçe değerinde 1 adet beyaz kemer, 1.200 akçe değerinde 1 adet şal kuşak, 6.000 akçe değerinde 1 adet beyaz lahurî²¹ şal, 200 akçe değerinde 2 adet çuka kese, 1.960 akçe değerinde 9 adet cedîd çizme, 210 akçe değerinde 1 adet cedîd papuç, 600 akçe değerinde 1 adet cedîd mest papuç, 240 akçe değerinde 1 adet destimâl²² ve 240 akçe değerinde 1 adet abdest makraması²³ kaydedilmiştir.

Yukarıda saydıklarımızla bağlantılı olarak elbiselerin ana malzemesi olan kumaş çeşitlerinde de incelediğimiz tereke kaydında zenginlik göze çarpmaktadır. 2.400 akçe değerinde 5 zirâ sâye çuka, 150 akçe değerinde 4 zirâ Manisa alacası, 360 akçe değerinde 4 zirâ Şam alacası, 240 akçe değerinde 2 tob beyaz bogası²⁴, 350 akçe değerinde 2 tob kırmızı bogası tereke kaydında mevcuttu. Terekedeki giyim kuşam eşyalarının toplam değeri 151.090 akçedir.

1.2. Mutfak Eşyaları

Osmanlı evlerinde mutfağın yaygınlaşması kuvvetle muhtemel XVIII. yüzyılda gerçekleşti. XVI. yüzyıla ait çalışmalar, mutfağı olan ev sayısının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. XVIII. yüzyılın son çeyreğinde ise çoğu Osmanlı evinin bir mutfağa sahip olduğu bilinmektedir. XIX. yüzyılda ise mutfaksız ev çok nadirdir (Bozkurt, 2011: 340-347). Mutfak eşyalarında ise XIX. yüzyıla kadar bir standart mevcut olup zengin veya fakir değişmeksizin kullanılan mutfak malzemeleri aynıdır (Yağcı-Genç, 2009: 287). Osmanlı toplumu özellikle Tanzimat'la beraber hayat standardını ve tarzını değiştirmeye başlamıştır. Bunun yansımalarını ev içi eşyalar yanında mutfak eşyalarında da görmek mümkündür. Özellikle, bu dönemde kullanılan mutfak gereçlerinin sayısı önemli oranda artmıştır (Bozkurt, 2011: 340-347).

20 Koyu yeşil ile kahverengi arasında bir renk, siyaha yakın koyu yeşil (Savaş, 1993: 288).

21 Hindistan'ın Lâhur şehrinde dokunan (Pakalın, II, 1993:353).

22 El silecek bez (Pakalın, I, 1993:433).

23 Kenarı işlemeli mendil (Savaş, 1993: 287).

24 Astarlık seyrek dokunmuş bez (Savaş, 1993 :284).

Tereke defterlerinin önemli bir kısmını günlük hayatta kullanılan ev eşyaları meydana getirmektedir. Ev eşyalarının cinsi ve kalitesi bir toplumun kültür dokusunu yansıttığı kadar eşyaları kullanan kişinin kültürel dokunun hangi seviyedeki temsilcisi olduğu hakkında da bize ipuçları vermektedir (Karagöz, 2009: 318). Hacı Veliyüddîn b. Habib'in terekesindeki mutfak gereçlerine baktığımızda ilk göze çarpan porselen ve cam ürünlerin yerine bakır malzemenin ağırlıklı olarak kullanılmış olmasıdır. XVIII. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde Porselen ve cam eşya imâlatı yapılmamaktadır. Porselen ve cam eşyalar çok uzak yerlerden kırılmadan getirilme zorluğunun bir sonucu olarak oldukça kıymetli ürünler durumundadır (Oğuz, 2010: 97).

Türk mutfağı tabirinin içerisine mutfağın mekân özellikleri, bölümleri, pişirme birimleri ve kullanılan mutfak eşyaları da dâhil edilmelidir. Yemek kültürünün zengin olduğu Osmanlı toplumunda, mutfak eşyalarının çeşitliliği tereke defterlerine yansımaktadır. Konumuz olan bostancıbaşının terekesinde başta gelen mutfak eşyası olarak evani-i nuhas başlığı altında 19.680 akçe değerinde bakır kap-kacaklar olduğunu görüyoruz. Yine 1.000 akçe değerinde 1 adet simli sofrası, 150 akçe değerinde 1 adet bakır matara, 360 akçe değerinde 1 adet simli Çerkez bıçağı, 110 akçe değerinde 1 adet Yatağan bıçağı, 600 akçe değerinde 2 deste hoşab kaşığı, 360 akçe değerinde 1 adet fağfuri²⁵ fincan, 2850 akçe değerinde 17 adet fincan mutfak gereci olarak tereke kayıtlarına yansımıştır. Böylece terekedeki mutfak eşyalarının toplam değeri 25.110 akçeydi.

1.3. Isınma ve Aydınlanma Eşyaları

Teknoloji kullanımının günümüzle kıyaslanmayacak kadar kısıtlı olduğu XVIII. yüzyılda Osmanlı evlerinin ısıtılması ve aydınlatılması önemli bir meseledir. Geleneksel Türk evlerinin asıl yaşam alanlarının olduğu üst katların, bol pencere olması ve avantajlarından biri gün ışığından mümkün mertebe faydalanma isteği idi. Ancak pencere sayısının fazla olması, kapılar da olduğu gibi aralıklardan içeriye soğuk hava girmesine sebep olabilmekteydi. Aydınlık bir ortam temin edilirken diğer bir ihtiyaçtan fedakârlık yapılması kaçınılmazdır. Doğal olarak, günün aydınlanmasıyla başlayan ve güneşin batışıyla sona eren gündelik yaşam pratiklerinin geçerliliği söz konusudur. Günlük faaliyetlerin güneşe göre ayarlanması tercih değil zorunluluktadır (Bozkurt, 2011: 316).

İncelediğimiz tereke defterinde aydınlanma aracı olarak 1 adet köhne bakır fener ile 1 adet sim şamdan tespit edilmiştir. Fener, ayakları olan, içinde yanan aydınlatma malzemesi bulunan alevi rüzgârdan koruyan cam bölmeye sahip araçtır (Pakalın, I, 1993: 600). Tereke defterinde bakır fenerin kıymeti 120 akçe olarak kaydedilmiştir. Şamdan, üzerinde yanan mumlar sayesinde aydınlanma sağlayan bir gereçtir (Pakalın, III, 1993: 307). Kıymeti 9.000 akçe olarak belirlenmiştir. Isınma malzemesi olarak ise 1 adet bakır mangal kaydedilmiştir. Terekelere *nuhas mangal* olarak kaydedilen bakır mangallar XVIII. yüzyılda

25 Porselenden yapılmış, Çin işi her türlü kap-kacak (Savaş, 1993:285).

evlerde kullanılan başlıca ısınma aracıydı. Veliyüddin Ağa'ya ait tereke defterinde yer alan bakır mangalın değeri 540 akçe olarak belirlenmiştir. Terekedeki ısınma ve aydınlanma eşyalarının toplam değeri 9.660 akçedir.

1.4. Ev Döşemeleri ve Yatak Takımları

Geleneksel Osmanlı evlerinin odalarındaki taban döşemelerinde kullanılan mefruşat türleri, yüzyıllardır devam eden köklü bir kültüre dayanmaktadır. Kilim, kaliçe ve seccade geleneksel Osmanlı maddi kültür araçlarının başında gelmektedir. Bu tür geleneksel yaygılar, odaların tabanlarını örtmek, dekorasyonlarını tamamlamak gibi çeşitli pratik gereksinimleri yerine getirmişlerdir (Bozkurt, 2011: 278). Bununla beraber oturma odalarında yere ısı yalıtımını sağlamak amacı ile kilim ve kaliçe gibi sergiler serilmekte, bu yaygılar çoğu zaman dokundukları yerin adı ile anılmaktadır (Metin, 2013: 364). İncelediğimiz tereke kaydında 1.200 akçe değerinde 1 adet Türkmen kaliçesi, 150 akçe değerinde 1 adet köhne kilim, 1.800 akçe değerinde kaliçe seccade, 150 akçe değerinde 1 adet İzladi seccade kaydedilmiştir.

Terekedeki oturma eşyalarını incelediğimizde sedirin ahşap döşemesi üzerine ilk olarak minderlerin sıralanmış olabileceğini düşünmekteyiz. Minderlerin üzerine, pamukla doldurulmuş uzun şilteler, bunların üstüne de saçaklı, astarlı kumaş örtü olarak tarif edebileceğimiz mak'adlar (Pakalın, II, 1993: 393) yerleştirilmiştir. Yastıklar ise arkaya, duvarın önüne boydan boyya sıralanmıştır. 2 adet kaplan postu da muhtemelen yerde mangal başında otururken kullanılmış olabilir. Bu bağlamda, 300 akçe değerinde 1 adet köhne şilte, 2.000 akçe değerinde 8 adet çatma kadife yastık, 7.200 akçe değerinde 4 adet cedid çuka mak'ad, 300 akçe değerinde 2 adet basma mak'ad, 1.150 akçe değerinde 6 adet çit²⁶ mak'ad, 200 akçe değerinde 1 adet İzladi mak'ad, 2.640 akçe değerinde 4 adet Türkmen makâd, 2.400 akçe değerinde 2 adet ham kaplan postu tereke kaydında mevcuttur.

Tereke kaydındaki yatak takımlarına baktığımızda yorgan, yasdık, çarşab, yasdık kılıfı, yasdık yüzleri, yorganların muhafazasında kullanılan yük örtüleri, yatak takımlarının saklandığı sandıklar, içerisinde yazı takımı bulunan küçük çekmece olarak kullanılan pištahta (Pakalın, II, 1993: 779) gibi eşyaları görmekteyiz. Bu bağlamda, 300 akçe değerinde 1 adet maî yorgan, 240 akçe değerinde 2 adet beyaz yorgan, 2.000 akçe değerinde 3 adet basma yorgan ve çarşab, 2.520 akçe değerinde 7 adet yasdık kılıfı, 4.500 akçe değerinde 18 çift kadife yasdık yüzü, 1.000 akçe değerinde 2 adet al yedek örtüsü, 300 akçe değerinde 2 adet köhne yük örtüsü, 100 akçe değerinde 1 adet ayaklı sandık, 1.440 akçe değerinde 3 adet tahta sandık, 270 akçe değerinde 2 adet sepet sandık, 660 akçe değerinde 1 adet pištahta tereke defterine kaydedilmiştir. Ev döşemeleri ve yatak takımlarının toplam tereke değeri 32.820 akçedir.

26 Üzeri çiçekli ve şekilli pamuk bez (Savaş, 1993:285).

1.5. Atlar ve Silah takımları

El hac Veliyüddîn b. Habib'in terekesinde önemli bir yekûn teşkil eden unsurlardan biri de muhtelif cins ve değerdeki atlar ve silahlardır. Toplam 7 tane ata sahip olan merhum bostancıbaşının atlarından dördü doru, kır ve yağız bârgir olarak kaydedilen yük atlarıdır. Atların terekedeki değeri 40.680 akçedir. Bu atların koşum malzemeleri hem sayı hem de meblağ bakımından terekede önemli bir yer tutmaktadır. Binek atlara vurulan araç yerine kullanılan raht (Pakalın, III, 1993:6) takımlarının terekedeki değeri ise 54.600 akçedir. Ayrıca, 6.800 akçe değerinde 2 adet simli kadife eğer, 30.000 akçe değerinde 1 adet sırmalı kebir kesme²⁷, 2.660 akçe değerinde 7 çift pirinç ve sim kaplama üzengi, 1.400 akçe değerinde elde tutulan değnek olarak bilinen çevgan (Pakalın, I, 1993: 359), at takımları olarak terekeye kaydedilmiştir.

Veliyüddîn Efendi'nin terekedeki silahlarına baktığımızda ise 7.200 akçe değerinde 1 adet altın kakma çifte tüfenk, 5.400 akçe değerinde 18 adet boylu tüfenk, 3.600 akçe değerinde 2 adet sim kuburlu²⁸ piştov, 1.920 akçe değerinde 12 adet piştov²⁹, 2.000 akçe değerinde sırma kundaklı şeyhane³⁰, 100 akçe değerinde 1 adet kılıç terekede mevcut olduğunu görmekteyiz. Terekeye yansıyan atlar ve silah takımlarının toplam değeri 156.360 akçedir.

1.6. Mücevherat ve Takılar

Terekeye kaydı düşülmüş az miktarda mücevher ve takı mevcuttur. 4800 akçe değerinde 1 adet altın saat, 1.800 akçe değerinde 1 adet sîm³¹ saat, 1.220 akçe değerinde 1 adet sarı yakud yüzük, 60 akçe değerinde 1 adet Flemenk tesbih, muhtelif çeşit ve sayılarda 22.640 akçe değerinde takı, 4.800 akçe değerinde sîm zarf³², 3.200 akçe değerinde çeşitli sîm hırdevat, mücevherat ve takı tereke kaydına yansımıştır. Takı ve mücevheratın terekedeki toplam değeri 37.620 akçedir.

1.7. Muhtelif Ev Eşyası

Hacı Veliyüddîn b. Habib'in terekesindeki eşyalarından, evinde kullandığı ancak doğrudan bir kategori içine alınamayan bazı eşyalar da bulunuyordu. Mesela duhan (tütün) çubukları, duhan takımları, macun hokkası, misk kavanozu, gülabdân³³, od ağacı ve od kutusu gibi eşyalar bu kategoride değerlendirilmiştir. Terekeye yansıyan muhtelif ev eşyası arasında yine 360 akçe değerinde 3 kıyye duhan, 3000 akçe değerinde 2 adet sîmli duhan tablası, 360 akçe değerinde od kutusu, 2400 akçe değerinde 139 dirhem od ağacı, 11.130 akçe değerinde kehribar imameli, sîmli geçme, gümüş ve yasemin türlerinde 44 adet çubuk, 650 akçe değerinde gülabdân, 1.320 akçe değerinde

27 Eskiden savaşlarda atlara giydirilen bir çeşit zırh (Savaş, 1993: 287).

28 Silah çantası (Savaş, 1993: 287).

29 Tabancadan epey uzun ve ince ateşli bir silah (Savaş, 1993: 288).

30 Namlusunda altı yivi bulunan tüfenk (Savaş, 1993: 289).

31 Gümüş (Savaş, 1993: 288).

32 Madenî ve ayaklı bir eşya (Savaş, 1993: 290).

33 İçine gül suyu konulan kap (Savaş, 1993: 286).

deva-i misk ve kavanoz, 180 akçe değerinde sîm macun hokkası, 2.640 akçe değerinde zehir kutusu gibi eşyalar yer almaktaydı. Bu muhtelif ev eşyalarının terekedeki toplam değeri 22.040 akçedir.

1.8. Çiftlik Eşyaları Hayvanları ve Muhtelif Emlâkı

Bostancıbaşının Husunlu karyesindeki çiftliğinde 600 akçe değerinde 2 minder, 1.080 akçe değerinde 6 adet yasdık, 300 akçe değerinde 3 adet keçe, 100 akçe değerinde 1 adet Mısır hasırı, 1.700 akçe değerinde evani-i nuhas, 2.400 akçe değerinde büyük saban, 1.080 akçe değerinde karasaban, 1.440 akçe değerinde 4 kıt'a araba, 60 akçe değerinde testere, törpü ve burgu, 120 akçe değerinde tırpan, çapa ve bel demir, 120 akçe değerinde 3 adet balta, 3.600 akçe değerinde 250 çit saman, 2.000 akçe değerinde çiftlik hırdevatı, 1.020 akçe değerinde büyük keser, 52.730 akçe değerinde buğday, 18.400 akçe değerinde arpa, 3.600 akçe değerinde iki baş camus öküzü ve ineği, 8.000 akçe değerinde 8 baş karasığır ineği, 7.000 akçe değerinde 7 baş 2'şer yaşında tosun, 9.100 akçe değerinde 13 baş 1'er yaşında tosun, 13.500 akçe değerinde 9 baş karasığır öküzü, 2.400 akçe değerinde 3 dönüm bağ, 102.000 akçe değerinde çiftlik menzili, 54.000 akçe değerinde harâbe çitlik menzili terekeye yansımıştır. Husunlu karyesindeki çiftliğin terekeye yansıyan değeri ise 286.350 akçedir. Ayrıca El hac İsa Mahallesinde 18.000 akçelik küçük ev, 30.000 akçe değerinde 10 dönümlük bağ ve 64.680 akçe değerinde bir Arap cariyeye terekeye kaydedilmiştir.

2. Terekenin Değerlendirilmesi

Eski Edirne bostancıbaşlarından olan Hacı Veliyüddîn b. Habib'in Terekesi 1768 tarihli Rodosçuk şer'iyye siciline kaydedilmiştir. Onun terekeye yansıyan malvarlığını, giyim kuşam, mutfak eşyaları, ısınma ve aydınlanma eşyaları, ev döşemeleri ve yatak takımları, atlar ve silah takımları, mücevherat ve takılar, muhtelif ev eşyası ve emlâkı, çiftlik eşyaları, hayvanları ve muhtelif emlâkı olmak üzere 8 başlıkta toplamak mümkündür.

Terekeye kaydedilen nakit para ve alacaklar dâhil olmak üzere terekedeki malvarlığının toplam değeri 3.021.990 akçedir. Bu toplam değer içinde giyim kuşamın oranı % 4,99, Mutfak eşyalarının oranı % 0,83, ısınma ve aydınlanma eşyalarının oranı % 0,32, ev döşemeleri ve yatak takımlarının oranı % 1,08, Atlar ve silah takımlarının oranı % 5,18, mücevherat ve takıların oranı % 1,25, muhtelif ev eşyalarının oranı % 0,73, çiftlik eşyaları ve hayvanlarının oranı % 9,48, muhtelif emlâk ve cariyesinin oranı % 3,74, nakit parasının oranı % 48,95, borç verdiği parasının oranı % 23,45'tir. Bu oranlardan da anlaşıldığı üzere bostancıbaşının önemli miktarda nakit parası mevcuttur.

Veliyüddîn b. Habib'in tereke defterine, yapılan masraflar da kaydedilmiştir. Terekeye techiz ve tekfin olarak kaydedilen cenaze masrafları, iskât-ı salât olarak yazılmış namaz borcunu düşürme amacına yönelik sadaka verme ve okunacak tevhid-i şerif için 60.000 akçelik masraf kaydedilmiştir. Zevcesi Hatice hatun'a verilmek üzere 30.000 akçe mihr-i müeccel bedeli, terekenin tespiti, tasnif ve kıymetini tayin eden Mehmed Bey'e verilmek üzere 78.000

akçelik resm-i kısmet bedeli, merhumun bedenini yıkamak için gassal'a vasiyet edilmiş 30.000 akçelik bedel, kapı çukadârı Ali Ağa'ya tahsis edilen hizmet bedeli, sair masraflar olarak kaydedilen 33.960 akçe, kalem ve kayıt ücreti olarak 15.600 akçe, harc-ı hüccet-i vesâyet ve nafaka olarak kaydedilen 60.000 akçe olmak üzere toplam 331.560 akçe masraflar olarak belirtilmiştir.

Yukarıda yazılan masraflar düşüldüğünde satışı yapılan tüm eşya ve emlak ile nakit paradan geriye kalan 2.690.430 akçe merhum bostancıbaşının iki varisi olan eşi Hatice Hatun ile Ahmed Ağa arasında paylaştırılmıştır. Buna göre zevcesi Hatice Hatun 336.302 akçe, oğlu Ahmed Ağa ise 2.354.128 akçelik mirasa hak kazanmıştır.

Sonuç

XVIII. yüzyılın ikinci yarısına ait Rodosçuk şer'iyye sicilleri içerisinde mevcut olan tereke kayıtlarından biri de merhum Edirne bostancıbaşısı El hac Veliyüddîn b. Habib'e aittir. Bu terekeden yola çıkılarak terekede mevcut olan eşyalar tasnif edilmiş ve Osmanlı maddi kültürüyle alakalı çıkarımlar yapılmıştır. Tereke kaydı üzerinde yapmaya çalıştığımız inceleme ile XVIII. yüzyılın ikinci yarısında, bir emekli bostancıbaşının sahip olduklarının, devrin sosyal ve iktisadi yapısına ışık tutabilecek nitelikte olduğu görülmektedir. Defterde kaydedilen eşya ve malzemeler kültür tarihimize de katkıda bulunabilecek materyallerdir. Bu veriler, aynı zamanda o dönemde Osmanlı Devleti'nde diğer orta düzey devlet görevlilerinin de nelere sahip olabilecekleriyle alakalı ipuçları vermektedir.

Edirne Bostancıbaşısı El hac Veliyüddîn b. Habib'e Ait Terekedeki Eşyalar

Tablo (1)

EŞYANIN ADI	ADEDİ	DEĞERİ (AKÇE)
GİYİM KUŞAM		
1 Yeşil Kontoş Kürk	1	12.000
2 Köhne Kontoş Kürk	1	3.000
3 Samur parçası Kontoş Kürk	1	18.000
4 Gögez Kaplı Samur Parçası Kontoş Kürk	1	18.000
5 Kontoş Kürk	1	6.000
6 Beyaz Kontoş Kürk	1	7.200
7 Şalı Biniş Kürk	1	2.000
8 Biniş Kaplı Vaşak Kürk	1	2.600
9 Şalı Kuyruklu Sincap Kürk	1	3.000
10 Şalı Kuyruklu Kakum Kürk	1	10.000
11 Köhne Biniş Sincap Kürk	1	2.000
12 Cübbe Nafe Kürk	1	1.800
13 Cübbe Vaşak Kürk	1	1.000
14 Cübbe Karsak Kürk	1	2.400
15 Kırmızı Kaplı Cübbe Vaşak Kürk	1	6.000
16 Cübbe Yalancı Kakum Kürk	1	600
17 Sof Kürk Kabı	1	600

18	Şali Kürk Kabı	1	1.200
19	Dülbend Kaftan	2	1.200
20	Şali Kaftan	1	1.000
21	Çitari Kaftan	1	1.500
22	Alaca Kaftan	1	1.260
23	Def'a Şali Kaftan	1	500
24	Serâser Kaftan	1	1.200
25	Çuka Dolama	1	1.000
26	Şemseli Sâye Yağmurluk	1	6.000
27	Çuka Çakşır	1	3.000
28	Sâye Çuka Biniş	1	3.000
29	Anküdi Çuka Biniş	1	800
30	Astarlı Şali Biniş	1	1.500
31	Laciverd Şali Biniş	1	1.200
32	Nefti Şali Biniş	1	1.200
33	Siyah ve Yeşil Ferace	2	2.000
34	Çuka Entari	1	600
35	Çiçekli Mor Entari	1	2.000
36	Entari	2	1.200
37	Maî Şalvar	1	300
38	İpekli Don	1	600
39	Keremsüd İçlik	1	200
40	Köhne Çuka Gömlek	3	450
41	Cedîd Sarık	2	6.000
42	Kavuk	3	1.440
43	Kudüs Takyesi	4	240
44	Beyaz Kemer	1	150
45	Şal Kuşak	1	1.200
46	Beyaz Lahuri Şal	1	6.000
47	Çuka Kese	2	200
48	Cedîd Çizme	9	1.960
49	Cedîd Papuç	1	210
50	Cedîd Mest Papuç	1	600
51	Oyalı Destimâl	1	240
52	Abdest Makraması	1	240
53	Sâye Çuka	5 zira	2.400
54	Manisa Alacası	4 zira	150
55	Şam Alacası	4 zira	360
56	Beyaz Bogası	2 tob	240
57	Kırmızı Bogası	2 tob	350
TOPLAM			151.090
MUTFAK EŞYALARI			
1	Evani-i Nuhas	164 kıyye	19.680
2	Simli Sofra	1	1.000
3	Bakır Matara	1	150
4	Simli Çerkez Bıçağı	1	360
5	Yatağan Bıçağı	1	110
6	Hoşab Kaşığı	2 deste	600
7	Fağfurî Fincan	1	360
8	Fincan	17	2.850
TOPLAM			25.110
ISINMA VE AYDINLANMA EŞYALARI			

1	Bakır Mangal	1	540
2	SİM Şamdan	1	9.000
3	Köhne Bakır Fener	1	120
TOPLAM			9.660
EV DÖŞEMELERİ VE YATAK TAKIMLARI			
1	Türkmen Kalıçesi	1	1.200
2	Köhne Kilim	1	150
3	Kalıç Seccade	1	1.800
4	İzladî Seccade	1	150
5	Köhne Şilte	1	300
6	Çatma Kadife Yasdık	8	2.000
7	Cedîd Çuka Mak'ad	4	7.200
8	Basma Mak'ad	2	300
9	Çit Mak'ad	6	1.150
10	İzladî Mak'ad	1	200
11	Türkmen Mak'ad	4	2.640
12	Maî Yorgan	1	300
13	Beyaz Yorgan	2	240
14	Basma Yorgan ve Çarşab	3	2.000
15	Yasdık Kılıfı	7	2.520
16	Kadife Yasdık Yüzü	18	4.500
17	Al Yedek Örtüsü	2	1.000
18	Köhne Yük Örtüsü	2	300
19	Ayaklı Sandık	1	100
20	Tahta Sandık	3	1.440
21	Sepet Sandık	2	270
22	Piştahta	1	660
23	Ham Kaplan Postu	2	2400
TOPLAM			32.820
ATLAR VE SİLAH TAKIMLARI			
1	Doru Bârgir Re's	1	7.980
2	Yağız Bârgir Re's	1	4.500
3	Kır Bârgir Re's	1	4.320
4	Kır Bârgir Re's	1	3.480
5	Muhtelif Cins At	3	20.400
6	Köhne SİM Raht	1	800
7	Köhne Raht	1	400
8	SİM Çabkun Raht	1	1.800
9	Sagır Haydari Raht	1	9.600
10	Yaldızlı Kebîr Raht	1	42.000
11	Sİmli Kadife Eğer	1	4.800
12	SİM Kabareli Kadife Eğer	1	2.000
13	Üzengi	2	840
14	SİM Kaplama Üzengi	2	1.320
15	Sırmalı Kebir Kesme	1	30.000
16	Pirinç Üzengi	1	500
17	Çevgan	1	1.400
18	SİM Kuburlu Piştov	2	3.600
19	Piştov	12	1.920
20	Altın Kakma Çifte Tüfeng	1	7.200
21	Boylu Tüfeng	18	5.400
22	Sırma Kundaklı Şeşhane	1	2.000

23	Kılıç	1	100
			156.360
MÜCEVHERAT VE TAKILAR			
1	Altın Saat	1	4.800
2	Sim Saat	1	1.800
3	Sarı Yakud Yüzük	1	1.220
4	Flemenk Tesbih	1	60
5	Sim Zarf	2	4.800
6	Sim Hırdevat	1	3.200
7	Muhtelif Takılar	7	22.640
TOPLAM			37.620
MUHTELİF EV EŞYASI			
1	Duhan	3 kıyye	360
2	Simli Duhan Tablası	2	3.000
3	Kebir Yasemin Çubuğu	1	1.320
4	Mahlud Duhan Çubuğu	15	1.320
5	Kehribar İmameli Duhan Çubuğu	13	6.000
6	Geçme Çubuk	1	660
7	Simli Geçme Çubuk	2	1.500
8	Gümüş Çubuk	10	330
9	Sim Macun Hokkası	1	180
10	Deva-i Misk ve Kavanoz	1	1.320
11	Gülâbdan	1	650
12	Zehir Kutusu	1	2640
13	Od Ağacı	139 dirhem	2.400
14	Od Kutusu	1	360
			22.040
ÇİFTLİK EŞYALARI VE HAYVANLARI			
1	Minder	2	600
2	Yasdık	6	1.080
3	Keçe	3	300
4	Mısır Hasırı	1	100
5	Evani-i Nuhas	17 kıyye	1.700
6	Hınta	651 kile	52.730
7	Şair	460 kile	18.400
8	Saman	250 çit	3.600
9	Kara Sığır İneği	8 baş	8.000
10	İki Yaşında Tosun	7 baş	7.000
11	Bir Yaşında Tosun	13 baş	9.100
12	Kara Sığır Öküzü	9 baş	13.500
13	Camus Öküzü ve İneği	2 baş	3.600
14	Araba	4 kıt'a	1.440
15	Büyük Saban	4	2.400
16	Kara Saban	7	1.080
17	Balta	3	120
18	Keser	3	1.020
19	Destere	1	60
20	Tırpan	1	120
21	Çiftlik Hırdavatı	Muhtelif	2.000
22	Bağ	3 dönüm	2.400
23	Çiftlik Menzili Bab		102.000
24	Harabe Çiftlik Menzili Bab		54.000

TOPLAM	286.350
El hac İsa Mahallesinde Sagır Menzil Bab	18.000
10 Dönüm Bağ	30.000
Arab Cariye	64.680
Nakit Para	1.479.420
Borç olarak Verilen Para	708.840
TOPLAM MAL VARLIĞI (AKÇE OLARAK)	3.021.990

KAYNAKÇA

a-) Arşiv Malzemeleri

1751 No'lu Rodosçuk Şer'iyye Sicili

b-) Araştırma ve İncelemeler

Akyüz, J. (2004). "XVIII. Yüzyılda Bir Müteşebbis: Musa Ağa". *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 26, s. 247-261.

Barkan, Ö. L. (1966). "Edirne Askeri Kassamı'na Ait Tereke Defterleri". *Belgeler (III/5-6)*, s. 1-479.

Başol, S., Alkoç, Ş. (2013). "19. Yüzyılın Ortalarında Tokat'ta Kullanılan ve Tereke Belgelerine Yansıyan Ev Eşyaları". *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tokat Sempozyumu (01-03 Kasım 2012) Bildiriler*, I, s. 391-413.

Bayrak, M. (2009). "Alemdar Mustafa Paşa'nın Muhallefatı". *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 21, s. 63-120.

Bozkurt, F. (2011). *Tereke Defterleri ve Osmanlı Maddi Kültüründe Değişim (1785-1875 İstanbul Örneği)*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi. Sakarya.

Cengiz, E. (2008). *1751 No'lu Rodosçuk (Tekirdağ) Şeriye Sicili Transkripsiyon ve Tahlili*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne.

Cezar, Y. (1977). "Bir Âyanın Muhallefatı Havza ve Köprü Kazaları Âyanı Kör İsmail-Oğlu Hüseyin (Müsadere Olayı ve Terekenin İncelenmesi)". *Bellekten*, XLI/161, s. 41-78.

Demir, T. (2005). "Bir Tereke Yetmiş Denizlili". *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 24/38, s. 131-144.

Develioğlu, F. (1962). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugât*. Ankara.

Emecen, F. (2004). "Bir Âyanın Doğuşu: Karaosmanoğlu Hacı Mustafa Ağa'ya Ait Belgeler". *Belgeler*, XXV/29, s. 1-72.

Faroqhi, S. (2003). "Köle Pazarından Arafat'a: 15. Yüzyılın Sonunda Bursalı Kadınların Yaşam Öyküleri". *Osmanlı Dünyasında Üretmek, Pazarlamak, Yaşamak*, (Çev. Gül Çağalı Güven-Özgür TÜresay). İstanbul.

Güneş, M. (2006). "Karahisâr-ı Sâhib A'yânı Molla-Zâde Hacı Ahmed Ağa'ya Ait Bir Tereke Defteri". VIII/2, s. 65-92.

- İnalcık, H. (1993). “15. Asır Türkiye İktisadî ve İctimaî Tarihi Kaynakları”. *Osmanlı İmparatorluğu Toplum ve Ekonomi*, s. 187-201.
- İnbaşı, M. (2004). “Elmas Mehmed Paşa'nın Telhiscisi Abdullah Ağa'nın Muhallefatı”. *Doç. Dr. Günay Çağlar Armağanı*, s. 69-80.
- İpşirli, M. (1991). “Sosyal Tarih Kaynağı Olarak Şer'iyye Sicilleri”. *Tarih ve Sosyoloji Semineri (28-29 Mayıs 1990) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları*, s. 157-162.
- Karagöz, M. (2009). “Ayıntab (Antep) A'yanı es Seyyid el-Hac Mehmed Ağa bin es-Seyyid Battal Ağa'nın Terekesi”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19/2, s. 315-328.
- Karataş, A. İ. (2002). “Folklor Araştırmalarının Önemli Kaynaklarından Tereke Defterleri ve XVIII. Yüzyıl Bursa Tereke Kayıtlarından Örnekler”. *I. Bursa Halk Kültürü Sempozyumu (4-6 Nisan 2002) Bildiriler Kitabı*, II, s. 691-710.
- Kılıç, O. (2007). “Harputlu Hacı Osman'ın 1725 Tarihli Terekesi ve Düşündürdükleri”. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 2 Issue 1, s. 17-28.
- Kıvrım, İ. (2008). “Kilis ve A'zaz Voyvodası Daltaban-zade Mehmet Ali Paşa ve Muhallefatı”. *OTAM*, 24, s. 147-174.
- Köstüklü, N. (2008). “Osmanlı-Türk Aile Kurumu Araştırmalarında Tereke Defterlerinin Yeri ve Önemi (19. Yüzyıl Örnekleri Çerçevesinde)”. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1/I, s. 17-26.
- Lajos, F. (1979). “XVI. Yüzyılda Taşralı Bir Türk Efendi Evi”. (Çev. M. Tayyib Gökbilgin), *Bellekten*, XLIII/170, s. 457-480.
- Maydaer, S. (2011). “XVI. Yüzyılda Bir Osmanlı Müderrisi: Mevlana Muslihuddin Efendi ve Mirası”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 20/1, s. 117-155.
- Maydaer, S. (2008). “XVII. Yüzyılda Bursa'da Emekli Bir Kadı: Baldırzâde Oğlu Derviş Mehmed Efendi ve Serveti”. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17/2, s. 569-592.
- Metin, R. (2013). “Tereke Kayıtlarına Göre XVIII. Yüzyılda Gebze (Gekbuze)'de Sosyal Hayata Dair Genel Bir Bakış”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6/26, s. 362-374.
- Oğuz, G. (2010). “Tereke Kaydından Hareketle Bir Osmanlı Vezirinin 18. Yüzyıl Başlarındaki Yaşam Tarzı: Amcazâde Hüseyin Paşa”. *Milli Folklor*, 88, s. 91-100.
- Oğuzoğlu, Y. (1985). “Sicillerdeki Tereke Kayıtlarının Malzeme Olarak Değeri”. *III. Araştırma Sonuçları Toplantısı, 20-24 Mayıs 1985*, s. 1-4.
- Özçelik, T. (2013). “Yeniçeri Ağası Köse Mehmet Ağa ve Muhallefatı”. *History Studies International Journal of History*, Volume 5 Issue 1, s. 287-310.
- Öztürk, S. (1995). *İstanbul Tereke Defterleri (Sosyo-Ekonomik Tahlil)*, İstanbul.

- Öztürk, T. (2008). “Trabzon Valisi Vezir Abdurrahman Paşa’nın Muhallefatı (1728-1730)”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 18, s. 9-50.
- Savaş, S. (1993). “Sivas Valisi Dağıstanî Ali Paşa’nın Muhallefatı: XVIII. Asrın Sonunda Osmanlı Sosyal Hayatına Dair Önemli Bir Belge”, *Belgeler*, 15/19, s. 249-292.
- Pakalın, M. Z. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, I, II, III, İstanbul.
- Telci, C. (2000). “Canik Muhassılı Vezir el-Hac Ali Paşa’nın 1779 Tarihli Muhallefat Defterleri”. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 4, s. 159-182.
- Telci, C. (2007). “Turgutlu Voyvodası Seyfi-Zade Es-Seyyid Halil Ağa’nın 1791 Senesinde Müsadere Edilen Muhallefatı”. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXII/1, s. 173-216.
- Thevenot, J. (1978). *1655-1656’da Türkiye*. (Çev. Nuray Yıldız). İstanbul.
- Tutsak, S. (2004). “Tereke Kayıtlarına Göre Uşak’ta Sosyal Hayat”. *Türk Dünyası Araştırmaları*, 151, s. 105-125.
- Yağcı, Z. G.-Genç, S. (2009). “XIX. Yüzyılda Balıkesirli Bir Paşa: Giridizâde Mehmed Paşa ve Serveti”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2/6, s. 282-293.
- Yıldız, M. (2012). “Bir Osmanlı Veziriazamının Mal Varlığı: Amcazâde Hüseyin Paşa’nın Muhallefatı”. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 26, s. 67-106.
- Yıldız, M. (2012). *Bahçivanlıktan Saray Muhafızlığına Bostancı Ocağı*. İstanbul.
- Yılmaz, S. (1992). “İranlı Ermeni Bir Tüccarın Terekesi ve Ticari Etkinliği Üzerine Düşünceler”. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, VII, s. 191-215.

**ASSETS OF SECONDARY OF AN OTTOMAN OFFICER: THE
HERITAGE OF THE EDİRNE CHIEF GARDENER EL HAC
VELİYÜDDİN B. HABIB**

Abstract: Judicial court registers are among the most important Ottoman historical sources. The heritage record books which both were one of the mentioned registers and could be kept independently provide very important data for social, economic, and historical research about the Ottoman Empire. The examination of these books may enable to obtain some information regarding the period when the heritages were recorded. Including the movables and immovables bequeathed by the deceased people to their inheritors, the heritage books may provide many data concerning the economic conditions of families, the number of spouses and children in the families, sources of income, cuisine and food cultures, feeding habits, clothing cultures, habitations, and educational levels and cultural levels of the families. In the present study, the heritage record dated 1768 containing the data belonging to the deceased Edirne Chief Gardener El hac Veliyüddîn b. Habib included in the judicial court

registers of Rodosçuk (Tekirdağ at the present time) is examined. In the light of the obtained information, some evaluations have been made. During the review of the heritage of the deceased chief gardener, his clothing, kitchen utensils, heating and illumination materials, house coverings and bedclothes, horses and weapons sets, jewelry and ornaments, other various household goods, and all of his belongings and estate in his farm located in the village of Husunlu have been evaluated separately. In addition, the belongings of the above-mentioned chief gardener included in the heritage record book have been categorized and presented in tables. Based on the heritage of El hac Veliyüddîn b. Habib retired from quite an important position in the Ottoman Empire, the tangible cultural elements seen in the Ottoman Empire in the second half of the 18th century have been identified and evaluated.

Key Words: Tereke Register, Ottoman Empire, Şer'iyye Register, Rodoscuk, XVIII. Century.